

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

**УНІВЕРСИТЕТСЬКА БІБЛІОТЕКА:
СУЧАСНИЙ ФОРМАТ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ГЛОБАЛЬНИХ
ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

20 листопада 2025 року

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова,
Наукова бібліотека*

Миколаїв–НУК–2025

ОРГАНІЗАТОРИ:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕЧНА АСОЦІАЦІЯ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Наукова бібліотека

*Матеріали публікуються за оригіналами, наданими авторами.
Претензії до організаторів не приймаються.*

Відповідальний за випуск Т. М. Костирко

Університетська бібліотека: сучасний формат освітньо-наукової діяльності в період глобальних викликів : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 20 листоп. 2025 р. – Миколаїв : НУК, 2025. – 129 с.

До збірки матеріалів конференції увійшли доповіді та виступи з нагальних питань діяльності бібліотек закладів вищої освіти (ЗВО), а саме: функціонування університетських бібліотек в умовах війни; розвиток теорії інтелекту в сучасних умовах обробки великих даних; зарубіжні практики впровадження управління дослідними даними в університетських бібліотеках; роль бібліотеки у формуванні навичок інформаційної, медійної та цифрової грамотності; використання управлінського потенціалу в бібліотеці для забезпечення освітнього і наукового процесів ЗВО під час війни; роль університетської бібліотеки у впровадженні інструментів штучного інтелекту (ШІ) в освітній і науковій діяльності з дотриманням принципів академічної доброчесності; формування політики використання ШІ в освітньому процесі; форми співпраці музеїв і бібліотек ЗВО.

УДК 027.7

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

© Наукова бібліотека Національного
університету кораблебудування імені адмірала
Макарова, 2025

З М І С Т

БЄЛОДЄД О. В. Наукові пріоритети в роботі Наукової бібліотеки університету	5
ДМИТРИЧЕВА В. І. Роль бібліотеки у формуванні навичок інформаційної, медійної та цифрової грамотності громадян	14
КАРТУЗОВ К. М. Використання цифрових ресурсів державних архівів у викладанні гуманітарних дисциплін на прикладі фонду «Канцелярія Миколаївського військового губернатора»	19
КИРИЧОК І. В., БАБАК Т. О., КРАСЮКОВА О. О. Університетська бібліотека як простір психосоціальної підтримки: зарубіжний та вітчизняний досвід	24
КОСТИРКО Т. М. Трансформація університетської бібліотеки: досвід минулого та виклики майбутнього	40
КУЛИК Є. В. Інституційна модель відкритої науки: політики, сервіси та впровадження .	47
КУЗНЕЦОВА І. В. Бібліотечна діяльність крізь призму соціокультурних змін.....	53
МАТВІЄНКО О. Б. Використання мовних моделей штучного інтелекту в роботі університетської бібліотеки	63
МОЛЧАНОВА С. А., МАЦЕЙ О. О. Інклюзивність і життєстійкість: важливі орієнтири університетських бібліотек	67
СІМОНЕНКО Н. Є. Популяризація науки засобами бібліотеки закладу вищої освіти.....	73
СТЕЦЕНКО Н. С. Університетська бібліотека – скарбниця знань і простір еколого-правового просвітництва	78
ТЕЛЬПИШ О. А. Роль Наукової бібліотеки університету в реалізації завдань патріотичного виховання молоді (з досвіду роботи).....	84
ХАСЦЬКИЙ О. П. Бібліотеки та музеї закладів вищої освіти: форми співпраці	93
ЦОКАЛО О. О., ТКАЧЕНКО Д. В. Роль бібліотеки МНАУ у впровадженні інструментів штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності з дотриманням принципів академічної доброчесності	99
ШАМРАЙ-ЯБЛОНСЬКА Н. А. Слово як зброя: книги про війну та суспільна потреба бібліотек говорити про них	109
ШАРОНОВА Н. В., ВОРЖЕВІТІНА А. І. Розвиток теорії інтелекту в сучасних умовах обробки великих даних.....	114
ШЕМАЄВ О. О. Фонди університетських бібліотек як елемент формування та збереження документальної спадщини промоції здоров'я в Україні.....	118
ШЕМАЄВА Г. В. Зарубіжні практики впровадження RDM в університетських бібліотеках	124

Підсумовуючи, фонд «Канцелярія Миколаївського військового губернатора» у поєднанні з цифровими ресурсами Державного архіву Миколаївської області демонструє, як архівний комплекс може стати лабораторією гуманітарної освіти. Він дозволяє одночасно розвивати у студентів джерелознавчу культуру, розуміння локальної історії, навички критичного мислення та базові компетентності цифрової гуманітаристики.

Попри обстріли, перебої енергопостачання та необхідність забезпечення фізичної безпеки співробітників, архів не зупинив робіт з оцифрування, наростив обсяги сканування, впорядкував масиви цифрових копій і організував їх збереження та доступ, що створює передумови для подальшого розширення співпраці між архівними установами та закладами вищої освіти.

Kartuzov Kostiantyn,

Deputy Director for Core Activities,

State Archives of Mykolaiv Region

USING DIGITAL RESOURCES OF STATE ARCHIVES IN HUMANITIES EDUCATION: THE CASE OF THE FOND «OFFICE OF THE MYKOLAIV MILITARY GOVERNOR»

Abstract. *The article examines the potential of using digital resources of the State Archives of Mykolaiv Region in teaching humanities, focusing on the archival fond «Office of the Mykolaiv Military Governor». In the context of full-scale war, digital transformation became essential for ensuring uninterrupted access to archival materials, enabling students to work with complete digital copies regardless of their location. Due to its structure, rich content and complex archival history, fond No. 230 may serve as a valuable educational resource for historians, archivists and researchers of local history. Digital descriptions and case files allow students to master source-critical methodology, reconstruct urban space, analyse mechanisms of imperial governance and develop practical skills of working with historical documents. The article concludes that the digital resources of the archive not only preserve unique historical materials but also open new opportunities for higher education, strengthening cooperation between archival institutions and universities.*

Keywords: *digital archives; State Archives of Mykolaiv Region; archival fond; local history; source studies; humanities education; digitization.*

УДК 027.7:378:316.6

Киричок І. В.,

директор Наукової бібліотеки,

iv.kyrychok@knmu.edu.ua,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0505-5364>

Бабак Т. О.,

завідувач відділу обслуговування користувачів Наукової бібліотеки,

to.babak@knmu.edu.ua,

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-7061-3912>

Красюкова О. О.,

заступник директора Наукової бібліотеки,

oo.krasyukova@knmu.edu.ua,

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-7568-5026>

Харківський національний медичний університет,

м. Харків, Україна

УНІВЕРСИТЕТСЬКА БІБЛІОТЕКА ЯК ПРОСТІР ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

***Анотація.** У роботі розглянуто феномен університетської бібліотеки як простору психосоціальної підтримки в контексті сучасних викликів, зокрема воєнного стану та підвищеного рівня стресу серед студентської молоді. Проаналізовано зарубіжний (США, Великобританія) та вітчизняний досвід упровадження бібліотечних ініціатив, спрямованих на підтримку ментального здоров'я користувачів, та визначено основні форми і практики бібліотечної діяльності, що сприяють психологічному добробуту спільноти. Особливу увагу приділено українським бібліотекам, які в умовах війни виконують важливу місію – формують безпечний, інклюзивний простір для емоційного відновлення, самовираження й соціальної взаємодопомоги. Підкреслено роль бібліотек як партнерів державних програм з охорони ментального здоров'я та складових системи психосоціальної допомоги населенню.*

***Ключові слова:** університетська бібліотека, психосоціальна підтримка, ментальне здоров'я, психічне благополуччя, освітній простір, здобувачі вищої освіти, студенти, психологічний добробут користувачів.*

Вступ. У сучасному світі питання збереження та зміцнення ментального здоров'я набуває особливої актуальності, адже щоденні стреси, перевантаження, інформаційний шум та високі вимоги до результативності навчальної й професійної діяльності суттєво впливають на психологічний стан людини. За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, психічне здоров'я є невід'ємною складовою загального здоров'я людини й включає емоційне, психологічне та соціальне благополуччя [21]. В умовах воєнного стану, постійного стресу й інформаційних перевантажень підтримка внутрішнього ресурсу особистості стає однією з ключових потреб.

Мета роботи – проаналізувати зарубіжний та вітчизняний досвід застосування в бібліотечному середовищі різноманітних активностей з підтримки ментального здоров'я користувачів, визначити роль університетських бібліотек як простору психосоціальної підтримки та завдання, які постають перед ними щодо імплементації ефективних практик в діяльність.

Університетські бібліотеки традиційно асоціюються з навчанням, дослідженнями та доступом до знань. Проте в останні десятиліття їхня роль виходить далеко за межі

академічної підтримки. Зростання уваги до проблем ментального здоров'я серед студентської молоді, викладачів та співробітників закладів вищої освіти зумовило трансформацію бібліотек у простори психологічного добробуту. Сучасна університетська бібліотека стає «третім місцем» – середовищем, де поряд із традиційними інформаційними ресурсами користувачі отримують можливість зняти стрес, відновити внутрішній баланс і відчувати підтримку спільноти.

Досвід університетських бібліотек США та європейських країн, зокрема Великобританії, у сфері підтримки ментального здоров'я, насамперед здобувачів вищої освіти, демонструє різноманітність підходів: від програм усвідомленості та арттерапії до створення зон тиші, клубів за інтересами й ініціатив «живих бібліотек». Для підтримки психічного благополуччя студентів, особливо в періоди підвищеного стресу, університетські бібліотеки дедалі активніше адаптують свої послуги та простори. Вони не лише беруть участь у загально університетських програмах, а й реалізують власні ініціативи, орієнтовані на добробут студентів. Визнаючи важливість усунення бар'єрів у доступі до ресурсів, бібліотеки пропонують низку ініціатив, що сприяють зниженню емоційного навантаження та підвищенню комфортності освітнього середовища [30].

Серед найпоширеніших послуг – подовжені години роботи, що забезпечують студентам доступ до простору для навчання у зручний час. Це дозволяє зменшити напругу, пов'язану з обмеженим графіком та сприяє кращому плануванню навчального процесу [22].

Бібліотеки активно впроваджують антистресові ініціативи, серед яких особливої популярності набули сеанси анімалотерапії. У співпраці з волонтерськими організаціями бібліотеки організовують терапевтичні зустрічі студентів з тваринами – собаками, козенятами, морськими свинками, кошенятами, а подекуди навіть із совами [7, 19, 18]. Такі заходи сприяють покращенню емоційного стану, зниженню рівня стресу та створюють атмосферу психологічного комфорту. У деяких навчальних закладах анімалотерапія вже стала постійною складовою бібліотечних програм підтримки ментального здоров'я.

Для бібліотек, які не мають можливості працювати з тваринами, альтернативою стали настільні ігри, пазли та арттерапевтичні заходи, які доступні в загальних зонах чи спеціально облаштованих приміщеннях. Так, бібліотека Університету Кіла (Стаффордшир, Англія) організувала спеціальні розмальовки, а бібліотека Потсдамського університету штату Нью-Йорк (США) пропонувала міні-гольф, станцію для виготовлення прикрас з бісеру та, навіть,

пісочницю з конструкторами Matchbox [24, 28]. Ці активності спрямовані на короткотривале переключення уваги, що допомагає перезарядитися між навчальними сесіями [10, 11, 12].

Ще однією поширеною практикою є роздача закусок і напоїв під час періоду іспитів. Університетські бібліотеки забезпечують студентів кавою, фруктами, тістечками, піцою та іншими снеками, щоб допомогти їм підтримувати енергію в умовах інтенсивного навчання [9, 13, 16]. Така підтримка не лише знижує рівень втоми, а й створює атмосферу турботи та підтримки.

Університетські бібліотеки дедалі частіше переосмислюють свої фізичні простори як засоби підтримки ментального здоров'я студентів. Навіть за обмежених ресурсів бібліотеки впроваджують низку ініціатив: від простих змін у розстановці меблів до створення спеціалізованих зон для релаксації, активного навчання чи цифрового детоксу. Так, у бібліотеці Альбертсон Університету в м. Бойсе (штат Айдахо, США) проводяться консультації з харчування, вакцинація та воркшопи з управління стресом без значних капіталовкладень. У межах ініціативи «Talk in the Stall» інформаційні матеріали розміщують у туалетних кімнатах, а на бібліотечних комп'ютерах показують заставки, присвячені здоров'ю [25].

Бібліотеки штату Мічиган підтримують студентів, роздаючи спеціальні набори для профілактики застуди [16], а в Меморіальній бібліотеці Бізелла (Університет Оклахоми) та в бібліотеці В. Е. Б. Дюбуа (Університет Массачусетса) запровадили лабіринти для медитативної ходьби, які зарекомендували себе як ефективний інструмент для зниження рівня стресу [14, 29].

Доступним та водночас ефективним засобом покращення психоемоційного стану користувачів стали просторові модифікації, пов'язані з освітленням і природними елементами. Зокрема, радять збільшувати кількість природного освітлення або використовувати лампи для світлотерапії [8, 27]. Додатково позитивний ефект забезпечує включення до інтер'єру живих рослин, що сприяють створенню заспокійливої атмосфери у бібліотечному просторі. Бібліотеки також трансформують навчальні зони: встановлюють активні робочі місця – крісла-балансири, бігові та велотренажери [26], які сприяють фізичній активності під час навчання.

Ще однією поширеною практикою є створення спеціальних зон, призначених для медитації. Показовим прикладом є Бібліотека імені Родні А. Брігса в Університеті Міннесоти в Моррісі, яка перенесла свій тимчасовий простір для роздумів до переобладнаної

навчальної кімнати. Оновлена кімната для медитації оснащена килимком для медитації, кріслами-мішками, м'яким заспокійливим освітленням і музикою, садом дзен, інтерактивною пісочною інсталяцією та ароматичними оліями [9]. Аналогічно, бібліотека Університету Гумбольдта створила «Library Brain Booth» – простір з кількома станціями, що пропонують інструменти та заняття для дослідження різних форм і технік релаксації, включно з біологічним зворотним зв'язком, розмальовками, світлотерапією, читанням, настільними іграми та зануренням у віртуальну реальність [23].

У контексті цифрового перевантаження все більше бібліотек впроваджують зони цифрового детоксу. Наприклад, у бібліотеці Університету Колорадо в Колорадо Спрінгс деякі комп'ютери блокують доступ до соцмереж [15]. У бібліотеці Davis Family Коледжу Міддлбері кімната «Unplug and Recharge», яка спочатку була доступною лише у період іспитів, виявилася настільки популярною, що стала постійною [20]. У свою чергу, бібліотека Університету Вейк Форест облаштувала «ZieSta Room», де студентів заохочують вимкнути свої пристрої та відпочити на одному з наданих крісел-реклайнерів. Зважаючи на те, що серед студентів широко поширене недосипання, Вайз стверджує, що бібліотеки можуть протидіяти його шкідливому впливу на психосоціальне функціонування та успішність, інтегруючи у свої простори зони для сну. Бібліотеки, які надають можливість для відпочинку, облаштовують спеціальні місця для сну, які розташовані у тихій частині бібліотеки, або окремі кімнати для відпочинку; їхнє оснащення включає крісла-мішки, розкладні ліжка та шафки, а також більш технологічні «капсули для сну» – напівзакриті крісла-реклайнери з музикою, підсвічуванням і вібраціями для кращого розслаблення [31].

Загалом, ці спеціалізовані послуги демонструють прагнення бібліотек усвідомлено підтримувати студентів, визнаючи свою ключову роль у навчальному процесі та повсякденному житті університетської спільноти. Подовжений графік роботи, антистресові заходи, творчі активності та турбота про фізичний комфорт користувачів сприяють формуванню сприятливого освітнього середовища, яке відповідає як академічним, так і психоемоційним потребам студентів [17]. Попри іноді нетрадиційний характер таких ініціатив, вони відображають щире прагнення бібліотек зробити студентський досвід більш гармонійним, комфортним і збалансованим.

У сучасних умовах війни та затяжної соціальної напруги в Україні питання збереження ментального здоров'я набуло надзвичайної актуальності. З 2022 року в країні впроваджується Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?», ініційована першою

леді України Оленою Зеленською, метою якої є розбудова ефективної системи надання психосоціальної допомоги та формування культури піклування про психічне благополуччя громадян. Особливу увагу приділяється закладам вищої освіти, які мають створити безпечне освітнє середовище, стати простором психосоціальної підтримки та турботи про ментальне здоров'я [5].

Підтримка ментального здоров'я стоїть в ряду пріоритетних задач державної політики. Зокрема, у 2023 році Міністерство культури та стратегічних комунікацій України за сприяння ЮНЕСКО ініціювало проєкт «Мистецтво допомагати», який передбачає залучення бібліотек, закладів культури та мистецької освіти до надання психосоціальної підтримки населенню – ініціатива «Ментальне здоров'я: бібліотека як простір психосоціальної підтримки» стала одним із ключових напрямків цього проєкту у 2024 році. Метою цієї ініціативи є створення умов для підвищення обізнаності бібліотечних фахівців щодо питань ментального здоров'я, формування навичок самодопомоги та забезпечення комфортного простору для емоційного відновлення користувачів. У цьому контексті українські бібліотеки стали активними учасниками процесу надання ментальної підтримки, виступаючи як осередки соціального згуртування, просвіти та ресурсного забезпечення громад.

Бібліотеки України активно трансформують свою діяльність, впроваджуючи програми та заходи, спрямовані на підтримку ментального здоров'я різних категорій користувачів. Роль бібліотек як безпечних просторів для психоемоційної підтримки виявляється особливо значущою в контексті адаптації, реабілітації та соціального включення постраждалих від війни. Серед поширених підходів – популяризація літературних джерел про ментальне здоров'я, організація психологічних тренінгів, арттерапевтичних та інших креативних практик, які сприяють емоційному розвантаженню, зниженню рівня тривожності та самовираженню через творчість. Бібліотеки також реалізують програми психосоціальної адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та осіб з вразливих груп.

Так, бібліотека Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського спільно з іншими структурними підрозділами вишу проводить роботу щодо підтримки ментального здоров'я здобувачів освіти та викладачів, виконуючи соціально-виховні функції, зокрема інформаційно-комунікаційну та соціоінтеграційну, через тісний взаємозв'язок із користувачем. Серед заходів щодо психосоціальної підтримки: організація літературних виставок та формування колекції інформаційних ресурсів про

ментальне здоров'я, створення безпечних просторів із затишною атмосферою та «зелених» зон для психоемоційної підтримки, співпраця з психологами, книжкові клуби, творчі майстерні та ін., підтримуючи інклюзивну політику. Творча взаємодія бібліотекарів та користувачів створює умови для покращення психоемоційного стану [1].

Наукова бібліотека Київського національного університету культури та мистецтв, окрім традиційних методів культурно-просвітницької роботи з молоддю (виставки, огляди літератури тощо), об'єднує студентство з різних куточків України задля культурного обміну та патріотичного виховання, залучає до спілкування в атмосфері книг та взаємодії в коворкінгових просторах бібліотеки, серед яких простір для творчості SOTA, інтелектуальне ком'юніті «Cogito Club», організовуючи консультації з фахівцями, психологічні тренінги, творчі майстер-класи, ігрові та інші заходи [4].

Наукова бібліотека Ужгородського національного університету (НБ УжНУ) з початком повномасштабного вторгнення російських військ в Україну запровадила нові напрями роботи – надання допомоги ВПО, зокрема дітям – від малюків до студентів. Так, співробітниками НБ УжНУ організовано дитячі простори (для дошкільнят – з функціями дитсадку), виставкові експозиції дитячих малюнків, надісланих зі США на підтримку українських дітей, проводяться творчі майстер-класи (виготовлення ялинкових прикрас, новорічних малюнків, різдвяних поробок, валентинок, листівок з побажаннями захисникам України, розфарбування гіпсових фігурок тощо), знайомство з українськими традиціями, студентські зустрічі, перегляди документальних фільмів та їх обговорення, екскурсії тощо [3].

Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету (НБ ХНМУ) в межах Всеукраїнської програми «Ти як?» з березня 2024 року щомісяця проводить артсесії, зокрема майстер-класи з малювання «Магія Петриківського розпису», для всіх представників університетської спільноти та членів їхніх родин з метою підтримки ментального здоров'я в умовах прифронтового міста [2]. Арттерапія вважається одним з найбезпечніших втручань у здоров'я людини, яку можна застосовувати для підтримки психологічного здоров'я без спеціальної освіти [6].

ХНМУ доєднався до проєкту «Місячник обізнаності про ментальне здоров'я», проведеного за ініціативи МОЗ України в медичних вишах у травні 2025 року. У межах цього проєкту НБ ХНМУ провела для дорослих та дітей 2 майстер-класи «Кольори добра: петриківський розпис для гарного настрою». Малювання та спілкування під час таких

артзаходів допомагають долати стрес, знизити тривожність, відновити внутрішній баланс і відчувати підтримку спільноти, тим самим покращують психоемоційний стан людини [2].

На території НБ ХНМУ в серпні 2025 року організовано простір психоемоційного розвантаження, в якому представлені настільні ігри (шахи, шашки та ін.), розмальовки для дорослих та дітей, набори пазлів, комплекс для перегляду фільмів тощо, – у вільний час можна самотійно або з друзями, колегами, рідними скористатися можливістю відпочити, відволіктись від буденності, відновити свої внутрішні сили.

Отже, аналізуючи досвід зарубіжних і українських бібліотек щодо психосоціальної підтримки в освітньому середовищі, можна дійти наступних висновків:

- університетські бібліотеки у сучасних умовах набувають нового соціального виміру – вони перетворюються з традиційних інформаційних центрів на відкриті простори психосоціальної підтримки, що сприяють формуванню здорового, безпечного та інклюзивного освітнього середовища;

- зарубіжний досвід свідчить про ефективність інтеграції програм підтримки ментального здоров'я у діяльність бібліотек. Такі ініціативи, як арттерапія, ігротерапія, анімалотерапія, зони для відпочинку, медитації чи цифрового детоксу, сприяють зниженню рівня стресу й тривожності, розвитку креативності та соціальної згуртованості студентської молоді;

- вітчизняні бібліотеки, адаптуючись до умов війни й тривалих соціальних криз, активно впроваджують власні моделі психосоціальної підтримки, зокрема організовують арттерапевтичні заходи, творчі майстерні, інтерактивні простори, співпрацюють із психологами, волонтерами та громадськими організаціями, завдяки чому стають центрами відновлення, спілкування та взаємодопомоги;

- реалізація програм підтримки ментального здоров'я у бібліотеках вимагає комплексного підходу, що поєднує фізичну трансформацію простору, підвищення психологічної компетентності бібліотекарів, розвиток партнерства і використання цифрових ресурсів для просвітницької роботи;

- бібліотекарі виступають фасилітаторами психологічного комфорту – посередниками між знанням, культурою та емоційним досвідом користувачів, чия емпатія, відкритість і готовність підтримати створюють у бібліотеці атмосферу довіри й безпеки;

- подальший розвиток бібліотек як просторів психосоціальної підтримки потребує стратегічного бачення, включення відповідних положень у плани розвитку університетів,

участі в державних та міжнародних програмах з охорони ментального здоров'я, що дозволить зробити бібліотеку важливим партнером у реалізації національної політики з формування культури турботи про психічне благополуччя.

Таким чином, університетська бібліотека сьогодні постає не лише сховищем знань, а й простором людяності та емпатії, підтримки та взаємоповаги – місцем, де поєднуються інтелектуальний розвиток, емоційне відновлення й соціальне єднання академічної спільноти.

Список використаної літератури:

1. Білоус В. Формування середовища підтримки ментального здоров'я у ВДПУ ім. М. Коцюбинського: виклики та можливості / В. Білоус, Л. Бровчак // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали VI науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету, Харків, 28–29 жовт. 2025 р. – Харків, 2025. – С. 32–43. – Режим доступу: <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/36821> (дата звернення 01.11.2025).

2. Киричок І. Артсесії як інструмент підтримки ментального здоров'я університетської спільноти: результати анкетування в ХНМУ / І. Киричок, О. Красюкова, Т. Бабак // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали VI науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету, Харків, 28–29 жовт. 2025 р. – Харків, 2025. – С. 84–91. – Режим доступу: <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/36829> (дата звернення 01.11.2025).

3. Медведь М. Бібліотечні пропозиції дітям зі статусом внутрішньо переміщених осіб: досвід роботи Наукової бібліотеки Ужгородського національного університету / М. Медведь, М. Медвідь // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали VI науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету, Харків, 28–29 жовт. 2025 р. – Харків, 2025. – С. 104–109. – Режим доступу: <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/36833> (дата звернення 01.11.2025).

4. Несін В. Психосоціальна підтримка бібліотеки закладу вищої освіти в умовах війни / В. Несін // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали VI науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету, Харків, 28–29 жовт. 2025 р. – Харків, 2025. – С. 114–120. – Режим доступу: <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/36836> (дата звернення 01.11.2025).

5. Університет як простір психосоціальної підтримки та турботи про психічне здоров'я [Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» ініціативи першої леді Олени Зеленської] : посібник / А. А. Голотенко, І. В. Данилюк, О. І. Збітнєва [та ін.]. – Режим доступу : <https://howareu.com/static-objects/howareu/media/PDF/gaid-universitet-iak-prostir-psixosocialnoi-pidtrimki-ta-turboti-pro-psixicne-zdorovia.pdf> (дата звернення 16.09.2025).
6. Art therapy as a treatment for adults with learning disabilities who are experiencing mental distress: A configurative systematic review with narrative synthesis [Electronic recourse] / N. Power, T. L. Harrison, S. Hackett, C. Carr // The Arts in Psychotherapy. – 2023. – Vol. 86. – P. 102088. – Mode of access: <https://doi.org/10.1016/J.AIP.2023.102088> (date Accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
7. Bell A. Paws for a Study Break: Running an Animal-Assisted Therapy Program at the Gerstein Science Information Centre [Electronic recourse] / A. Bell // Partnership : The Canadian Journal of Library and Information Practice and Research. – 2013. – Vol. 8, No 1. – Mode of access: <https://doi.org/10.21083/PARTNERSHIP.V8I1.2403> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
8. Bohuski L. What if your library can't go green?: Promoting wellness in libraries // Handbook of research on emerging trends and technologies in library and information science / eds.: A. Kaushik, P. Biswas & A. Kumar. – IGI Global, 2020. – P. 13–26.
9. Bremer P. Reflecting on student mental health: Creating a meditation room in a small college library [Electronic recourse] / P. Bremer // College & Research Libraries News. – 2019. – Vol. 80, No 6. – P. 339. – Mode of access: <https://doi.org/10.5860/crln.80.6.339> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
10. Brewerton A. Helping students to «study happy» [Electronic recourse] / A. Brewerton, R. Woolley // *CILIP Update*. – 2016. – P. 28–30. – Mode of access: <https://wrap.warwick.ac.uk/id/eprint/83173/> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
11. Brewerton A. Study happy: Library wellbeing initiatives from the University of Warwick [Electronic recourse] / A. Brewerton, R. Woolley // *Sconul Focus*. – 2016. – Vol. 68. – P. 15–25. <https://wrap.warwick.ac.uk/id/eprint/86164/> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
12. Casucci T. A health sciences library promotes wellness with free yoga [Electronic recourse] / T. Casucci, D. Baluchi // *Journal of the Medical Library Association* – 2019. – Vol. 107,

No 1. – P. 80–88. – Mode of access: <https://doi.org/10.5195/JMLA.2019.475> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.

13. Clark A. C. From Stress-Relieving Kittens to Free Coffee & Chocolate: The Whitworth University Library is Market Fresh / A. C. Clark, T. E. Robinson // Alki : The Washington Library Association Journal. – 2015. – Vol. 31, No 2. – P. 13–15.

14. Cook M. Interactive mindfulness technology: A walking labyrinth in an academic library [Electronic recourse] / M. Cook, J. B. Croft // College & Research Libraries News. – 2015. – Vol. 76, No 6. – P. 318–322. – Mode of access: <https://doi.org/10.5860/crln.76.6.9328> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.

15. Fitz R. Social media-free zones make library debut [Electronic recourse] / R. Fitz // Communique. University of Colorado Colorado Springs. – 2012. – 28 February. – Mode of access: <https://communique.uccs.edu/?p=6169> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.

16. Flynn H. Beyond Therapy Dogs: Coordinating Large-Scale Finals Week Activities [Electronic recourse] / H. Flynn // Public Services Quarterly. – 2017. – Vol. 13, No 2. – P. 117–123. – Mode of access: <https://doi.org/10.1080/15228959.2017.1303419> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.

17. Henrich K. Supporting Student Wellbeing and Holistic Success: A Public Services Approach [Electronic recourse] / K. Henrich // International Information and Library Review. – 2020. – Vol. 52, No 3. – P. 235–243. – Mode of access: <https://doi.org/10.1080/10572317.2020.1785171> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.

18. Houghton R. Owl about that? The use of animals to engage students with library services [Electronic recourse] / R. Houghton // ALISS Quarterly. – 2019. – Vol. 14, No 2. – P. 13–15. – Mode of access: <https://alissnet.files.wordpress.com/2019/02/aliss-vol-14-no2-jan19.pdf> (date Accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.

19. Jalongo M. R. Therapy Dogs in Academic Libraries: A Way to Foster Student Engagement and Mitigate Self-Reported Stress during Finals [Electronic recourse] / M. R. Jalongo, T. McDevitt // Public Services Quarterly. – 2015. – Vol. 11, No 4. – P. 254–269. – Mode of access: <https://doi.org/10.1080/15228959.2015.1084904;ISSUE:ISSUE:DOI2> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.

20. Macfarlane C. Unplug and recharge – all year! [Electronic recourse] // Library & Information Technology Services : [blog]. – 2016. – 29 November. – Mode of access: <https://sites.middlebury.edu/lis/2016/11/29/unplug-and-recharge-all-year/>. – Title from the screen.
21. Mental health [Electronic recourse] // World Health Organization : [website]. – 2025. – 8 October. – Mode of access: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
22. Meyers-Martin C. The finals stretch: exams week library outreach surveyed [Electronic recourse] / C. Meyers-Martin, L. Borchard // Reference Services Review. – 2015. – Vol. 43, No 4. – P. 510–532. – Mode of access: <https://doi.org/10.1108/RSR-03-2015-0019> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
23. Mourer M. M. Dare to Share the Silence: Tools and Practices of Contemplative Pedagogy in a Library Brain Booth [Electronic recourse] / M. M. Mourer, K. G. Karadjova // Communications in Computer and Information Science. – 2018. – Vol. 810. – P. 781–790. – Mode of access: https://doi.org/10.1007/978-3-319-74334-9_79 (date Accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
24. Newton D. Releasing Steam: Stressbusters to Market the Library as Place [Electronic recourse] / D. Newton // Public Services Quarterly. – 2011. – Vol. 7, No 3–4. – P. 169–172. – Mode of access: <https://doi.org/10.1080/15228959.2011.622648> (date Accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
25. Ramsey E. Academic libraries as active contributors to student wellness [Electronic recourse] / E. Ramsey, M. C. Aagard // College and Undergraduate Libraries. – 2018. – Vol. 25, No 4. – P. 328–334. – Mode of access: <https://doi.org/10.1080/10691316.2018.1517433> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
26. Reading, writing, and running? Assessing active space in libraries [Electronic recourse] / K. A. Clement, S. Carr, L. Johnson [et al.] // Performance Measurement and Metrics. – 2018. – Vol. 19, No 3. – P. 166–175. – Mode of access: <https://doi.org/10.1108/PMM-03-2018-0011> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
27. Reis S. Promoting wellness and healthy habits in academic law libraries [Electronic recourse] / S. Reis // CALL bulletin. – 2018. – Vol. 249. – P. 19–21. – Mode of access: <https://bulletin.chicagolawlib.org/2018/11/promoting-wellness-and-healthy-habits-in-academic-law-libraries/> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.

28. Smith C. Exam Plus: A collaborative approach to promoting well-being at Keele / C. Smith // ALISS Quarterly. – 2019. – Vol. 14, No 12. – P. 3–7.
29. The Effects of Labyrinth Walking in an Academic Library [Electronic recourse] / D. M. Zucker, J. Choi, M. Cook, J. B. Croft // Journal of Library Administration. – 2016. – Vol. 56, No 8. – P. 957–973. – Mode of access: <https://doi.org/10.7282/T3J67K18> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
30. Walton G. Supporting Student Wellbeing in the University Library: A Core Service or a Distraction? [Electronic recourse] / G. Walton // New Review of Academic Librarianship. – 2018. – Vol. 24, No 2. – P. 121–123. – Mode of access: <https://doi.org/10.1080/13614533.2017.1418240> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.
31. Wise M. J. Naps and Sleep Deprivation: Why Academic Libraries Should Consider Adding Nap Stations to their Services for Students [Electronic recourse] / M. J. Wise // New Review of Academic Librarianship. – 2018. – Vol. 24, No 2. – P. 192–210. – Mode of access: <https://doi.org/10.1080/13614533.2018.1431948> (date accessed: 28 Oct. 2025). – Title from the screen.

References

- Bell, A. (2013). Paws for a Study Break: Running an Animal-Assisted Therapy Program at the Gerstein Science Information Centre. *Partnership: The Canadian Journal of Library and Information Practice and Research*, 8(1). <https://doi.org/10.21083/PARTNERSHIP.V8I1.2403>
- Bilous, V., Brovchak, L. (2025). Formuvannia seredovyshcha pidtrymky mentalnoho zdorovia u VDPU im. M. Kotsiubynskoho: vyklyky ta mozhlyvosti [Establishing a Supportive Environment for Mental Health at Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University]. In *Libraries and Society: Movement in Time and Space: Proceedings of the VI Scientific and Practical Conference dedicated to the 105th Anniversary of the Scientific Library of Kharkiv National Medical University, Kharkiv, October 28–29, 2025* (pp.32–43). Kharkiv: Kharkiv National Medical University. <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/36821> [in Ukrainian].
- Bohuski, L. (2020). What if your library can't go green?: Promoting wellness in libraries. In A. Kaushik, P. Biswas, & A. Kumar (Eds.), *Handbook of research on emerging trends and technologies in library and information science* (pp. 13–26). IGI Global.

- Bremer, P. (2019). Reflecting on student mental health: Creating a meditation room in a small college library. *College & Research Libraries News*, 80(6), 339. <https://doi.org/10.5860/crln.80.6.339>
- Brewerton, A., & Woolley, R. (2016). Helping students to 'study happy'. *CILIP Update*, 28–30. Retrieved from <https://wrap.warwick.ac.uk/id/eprint/83173/>
- Brewerton, A., & Woolley, R. (2016). Study happy: Library wellbeing initiatives from the University of Warwick. *Sconul Focus*, 68, 15–25. Retrieved from <https://wrap.warwick.ac.uk/id/eprint/86164/>
- Casucci, T., & Baluchi, D. (2019). A health sciences library promotes wellness with free yoga. *Journal of the Medical Library Association*, 107(1), 80–88. <https://doi.org/10.5195/JMLA.2019.475>
- Clark, A. C., & Robinson, T. E. (2015). From Stress-Relieving Kittens to Free Coffee & Chocolate: The Whitworth University Library is Market Fresh. *Alki: The Washington Library Association Journal*, 31(2), 13–15.
- Clement, K. A., Carr, S., Johnson, L., Carter, A., Dosch, B. R., Kaufman, J., Walker, T. (2018). Reading, writing, and running? Assessing active space in libraries. *Performance Measurement and Metrics*, 19(3), 166–175. <https://doi.org/10.1108/PMM-03-2018-0011>
- Cook, M., & Croft, J. B. (2015). Interactive mindfulness technology: A walking labyrinth in an academic library. *College & Research Libraries News*, 76(6), 318–322. <https://doi.org/10.5860/crln.76.6.9328>
- Fitz, R. (February 28, 2012). Social media-free zones make library debut. *Communique*. University of Colorado Colorado Springs. Retrieved from <https://communique.uccs.edu/?p=6169>
- Flynn, H. (2017). Beyond Therapy Dogs: Coordinating Large-Scale Finals Week Activities. *Public Services Quarterly*, 13(2), 117–123. <https://doi.org/10.1080/15228959.2017.1303419>
- Henrich, K. (2020). Supporting Student Wellbeing and Holistic Success: A Public Services Approach. *International Information and Library Review*, 52(3), 235–243. <https://doi.org/10.1080/10572317.2020.1785171>
- Holotenko, A.A., Danyliuk, I.V., Zbitnieva, O.I., Zotova, L.M., Kostruba, N.S., Symochko, T.M. & Yushchenko, Yu.P. Universytet yak prostir psykhosotsialnoi pidtrymky ta turboty pro psykhichne zdorovia [Vseukrainska prohrama mentalnoho zdorovia «Ty yak?» initsiatyvy pershoi ledi Oleny Zelenskoi]: posibnyk [The University as a Space for Psychosocial Support and Mental Health Care: The «How Are You?» All-Ukrainian Mental Health

- Program, Initiatives of First Lady Olena Zelenska: A Guide]. <https://howareu.com/static-objects/howareu/media/PDF/gaid-universitet-iak-prostir-psixosocialnoi-pidtrimki-ta-turboti-pro-psixicne-zdorovia.pdf> [in Ukrainian].
- Houghton, R. (2019). Owl about that? The use of animals to engage students with library services. *ALISS Quarterly*, 14(2), 13-15. <https://alissnet.files.wordpress.com/2019/02/aliss-vol-14-no2-jan19.pdf>
- Jalongo, M. R., & McDevitt, T. (2015). Therapy Dogs in Academic Libraries: A Way to Foster Student Engagement and Mitigate Self-Reported Stress during Finals. *Public Services Quarterly*, 11(4), 254–269. <https://doi.org/10.1080/15228959.2015.1084904;ISSUE:ISSUE:DOI2>
- Kyrychok, I., Krasiukova, O., & Babak, T. (2025). Artsesii yak instrument pidtrymky mentalnoho zdorovia universytetskoi spilnoty: rezultaty anketuvannia v KhNMU [Art Sessions as a Tool for Mental Health Support within the University Community: Survey Results at Kharkiv National Medical University]. In *Libraries and Society: Movement in Time and Space: Proceedings of the VI Scientific and Practical Conference dedicated to the 105th Anniversary of the Scientific Library of Kharkiv National Medical University, Kharkiv, October 28–29, 2025* (pp. 84–91). Kharkiv: Kharkiv National Medical University. <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/36829> [in Ukrainian].
- Macfarlane, C. (2016, November 29). Unplug and recharge – all year! *Library & Information Technology Services*. Retrieved from <https://sites.middlebury.edu/lis/2016/11/29/unplug-and-recharge-all-year/>
- Medved, M. Bibliotechni propozyzii ditiam zi statusom vnutrishno peremishchenykh osib: dosvid roboty Naukovoï biblioteky Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu [Library Services for Internally Displaced Children (IDPs): The Experience of the Scientific Library of Uzhhorod National University]. In *Libraries and Society: Movement in Time and Space: Proceedings of the VI Scientific and Practical Conference dedicated to the 105th Anniversary of the Scientific Library of Kharkiv National Medical University, Kharkiv, October 28–29, 2025* (pp.104–109). Kharkiv: Kharkiv National Medical University. <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/36833> [in Ukrainian].
- Mental health. (8 October 2025). *World Health Organization*. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>

- Meyers-Martin, C., & Borchard, L. (2015). The finals stretch: exams week library outreach surveyed. *Reference Services Review*, 43(4), 510–532. <https://doi.org/10.1108/RSR-03-2015-0019>
- Mourer, M. M., & Karadjova, K. G. (2018). Dare to Share the Silence: Tools and Practices of Contemplative Pedagogy in a Library Brain Booth. *Communications in Computer and Information Science*, 810, 781–790. https://doi.org/10.1007/978-3-319-74334-9_79
- Nesin V. Psykhosotsialna pidtrymka biblioteky zakladu vyshchoi osvity v umovakh viiny [Psychosocial Support by a Higher Education Institution Library in Wartim]. In *Libraries and Society: Movement in Time and Space: Proceedings of the VI Scientific and Practical Conference dedicated to the 105th Anniversary of the Scientific Library of Kharkiv National Medical University, Kharkiv, October 28–29, 2025* (pp.114–120). Kharkiv: Kharkiv National Medical University. <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/36836> [in Ukrainian].
- Newton, D. (2011). Releasing Steam: Stressbusters to Market the Library as Place. *Public Services Quarterly*, 7(3–4), 169–172. <https://doi.org/10.1080/15228959.2011.622648>
- Power, N., Harrison, T. L., Hackett, S., & Carr, C. (2023). Art therapy as a treatment for adults with learning disabilities who are experiencing mental distress: A configurative systematic review with narrative synthesis. *The Arts in Psychotherapy*, 86, 102088. <https://doi.org/10.1016/J.AIP.2023.102088>
- Ramsey, E., & Aagard, M. C. (2018). Academic libraries as active contributors to student wellness. *College and Undergraduate Libraries*, 25(4), 328–334. <https://doi.org/10.1080/10691316.2018.1517433>
- Reis, S. (2018). Promoting wellness and healthy habits in academic law libraries. *CALL bulletin*, 249, 19–21. Retrieved from <https://bulletin.chicagolawlib.org/2018/11/promoting-wellness-and-healthy-habits-in-academic-law-libraries/>
- Smith, C. (2019). Exam Plus: A collaborative approach to promoting well-being at Keele. *ALISS Quarterly*, 14(12), 3–7.
- Walton, G. (2018). Supporting Student Wellbeing in the University Library: A Core Service or a Distraction? *New Review of Academic Librarianship*, 24(2), 121–123. <https://doi.org/10.1080/13614533.2017.1418240>

- Wise, M. J. (2018). Naps and Sleep Deprivation: Why Academic Libraries Should Consider Adding Nap Stations to their Services for Students. *New Review of Academic Librarianship*, 24(2), 192–210. <https://doi.org/10.1080/13614533.2018.1431948>
- Zucker, D. M., Choi, J., Cook, M., & Croft, J. B. (2016). The Effects of Labyrinth Walking in an Academic Library. *Journal of Library Administration*, 56(8), 957–973. <https://doi.org/10.7282/T3J67K18>

Kyrychok Iryna,

Director,

Babak Tetyana,

Head of Department

Krasyukova Oksana,

Deputy Director of User Services,

Scientific library,

Kharkiv national medical university

UNIVERSITY LIBRARY AS A SPACE OF PSYCHOSOCIAL SUPPORT: FOREIGN AND DOMESTIC EXPERIENCE

Abstract. The article examines the phenomenon of the university library as a space for psychosocial support in the context of contemporary challenges, including martial law and increased stress levels among students. It analyzes international (USA, United Kingdom) and Ukrainian practices of implementing library initiatives aimed at supporting users' mental health, and identifies key forms and methods of library activities that contribute to the psychological well-being of the academic community. Special attention is given to Ukrainian libraries, which, under wartime conditions, perform an essential mission by creating a safe and inclusive environment for emotional recovery, self-expression, and social mutual support. The article highlights the role of libraries as partners of national mental health programs and as integral components of the psychosocial support system for the population.

Keywords: university library, psychosocial support, mental health, psychological well-being, educational environment, higher education students, learners, user well-being.

УДК 027.7

Костирко Т. М.,

канд. наук із соціальних комунікацій,

директор Наукової бібліотеки,

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова,

просп. Героїв України, 9,

м. Миколаїв, Україна,

tamara.kostyrko@nuos.edu.ua,